

บทวิจัย

ผลของโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดร่วมกับการใช้ยาชนิดต่อการรับรู้สมรรถนะตนเองในการควบคุมอาการหายใจลำบาก และสมรรถภาพปอด
ในผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

บุณทริกา ชาตรีวัฒนกุล*
ธีรณัฐ ห่านรัตติชัย** วรรณิ ศักดิ์สวัสดิ์***

บทคัดย่อ

ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังมักมีอาการหายใจลำบากและเกิดอาการกำเริบได้บ่อยครั้ง เมื่อเกิดอาการกำเริบบ่อยครั้งมากเท่าไร ยิ่งทำให้สมรรถภาพปอดลดลง การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดร่วมกับการใช้ยาชนิดต่อการรับรู้สมรรถนะตนเองในการควบคุมอาการหายใจลำบาก และสมรรถภาพปอดในผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังจำนวน 40 คน ที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดร่วมกับการใช้ยาชนิด กลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ ประเมินการรับรู้สมรรถนะตนเองในการควบคุมอาการหายใจลำบาก 3 ครั้ง ได้แก่ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง 4 และ 8 สัปดาห์ ส่วนสมรรถภาพปอดประเมิน 2 ครั้ง ได้แก่ ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง 8 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบเปรียบเทียบด้วย Chi-square, Fisher's exact test, Repeated measures ANOVA, Pair t-test และ Independent t-test

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยของการรับรู้สมรรถนะตนเองในการควบคุมอาการหายใจลำบากมากกว่ากลุ่มควบคุม โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนสมรรถภาพปอดมีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.001 แต่ค่าเฉลี่ยของสมรรถภาพปอดของกลุ่มทดลองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุม สรุปได้ว่าโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดนี้ ทำให้ผู้ป่วยรับรู้สมรรถนะตนเองในการควบคุมอาการหายใจลำบาก และสมรรถภาพปอดเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงควรนำโปรแกรมนี้ไปใช้กับผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังต่อไป

คำสำคัญ: โปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด/ ยาชนิด/ การรับรู้สมรรถนะตนเองในการควบคุมอาการหายใจลำบาก/ สมรรถภาพปอด/ ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

*ผู้รับผิดชอบหลัก อาจารย์ กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

***เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

The Effect of Pulmonary Rehabilitation Using the Elastic Band Practice Program to Enhance Pulmonary Function among Chronic Obstructive Pulmonary Disease Patients

Buntarika Chatreewatanakul^{*}

Teeranut Harnirattisai^{**} Wannee Saksawadee^{***}

ABSTRACT

Chronic obstructive pulmonary disease patients often have dyspnea and exacerbation. When patients have more exacerbations, their pulmonary function will decrease. The purpose of this quasi-experimental design research was to study the effect of pulmonary rehabilitation using the elastic band practice program assessed by the COPD self-efficacy scale (CSES) and pulmonary function among 40 COPD patients from the Thammasat Hospital. Patients were divided into 2 groups, with 20 patients in each group. The experimental group received the program while the control group received routine care only. The CSES was used to assess participants at pre-test, 4, and 8 weeks after the program. Spiro metric assessment was also used at pre- and post-test. Data were analyzed by percentage, arithmetic mean, standard deviation; Chi-square, Fisher's exact test, Repeated measures ANOVA, Paired t-test, and Independent t-test.

After program implementation, the experimental group had significantly improved mean scores on the COPD self-efficacy scale as compared to the control group ($p \leq 0.05$), while the pulmonary functions (FEV₁ and FVC) were not significantly different between the experimental group and control group ($p \leq 0.001$). However, the mean scores of FEV₁ and FVC of the experimental group did increase more than in the control group. Results indicate the program had some positive effect and therefore should be continued for COPD patients.

Keywords: Pulmonary rehabilitation program/ Elastic band practice/ The COPD self-efficacy scale/ Pulmonary function/ Chronic obstructive pulmonary disease

*Corresponding Author of Adult Nursing and the Aged Department, Faculty of Nursing, Thammasat University, Thailand

**Assistant Professor Department of Adult Nursing and the Aged Department, Faculty of Nursing, Thammasat University, Thailand

***RN, Health Promotion Center, Faculty of Nursing, Thammasat University, Thailand